

ČESKÝ OCELOVÝ NÁBYTEK

ČESKÝ OCELOVÝ NÁBYTEK

**Thonet-Mundus, Gottwald, Mücke-Melder,
Slezák, UP, Vichr**

Michaela Bosewitz

Všechna práva vyhrazena. Žádná část této knihy nesmí být reprodukována žádnou formou, elektronickým, optickým, audio, mechanickým či jiným způsobem, včetně systémů na ukládání a vyhledávání informací, bez písemného souhlasu vydavatele. Neoprávněné užití této knihy bude trestně stíháno.

Michaela Bosewitz
Český ocelový nábytek

© Michaela Bosewitz, 2019
Jazyková úprava: Mgr. Eva Navrátilová
Cover: Eva Gúgľava
Layout: Johann-Christian Hanke, www.buchlayout.info
Vydal a vytiskl: Tribun EU s.r.o., Cejl 892/32, 602 00
Vydání první.

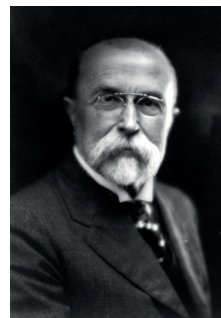
ISBN 978-80-263-1546-9

Obsah

Forma sleduje funkci	7
První návrhy.....	10
Výroba.....	16
Patenty a soudní spory	21
Výrobci	25
Thonet-Mundus	25
Hynek Gottwald	29
Mücke-Melder	33
Robert Slezák	37
UP závody	40
Vichr a spol.	44
Jiní výrobci	47
Návrháři	51
Marcel Breuer	51
Mart Stam.....	54
Ludwig Mies van der Rohe	57
André Lurçat	60
Le Corbusier, Pierre Jeanneret a Charlotte Perriand.....	62
Anton Lorenz	65
Jan Vaněk.....	68
Jindřich Halabala.....	71
Ladislav Žák.....	74
Hana Kučerová-Záveská.....	78
Jan E. Koula.....	81
Karel Honzík a Josef Havlíček.....	83
Karel E. Ort.....	86
Další čeští návrháři	87
Lampy.....	93
Po druhé světové válce.....	99
Reklama.....	101
Informace pro sběratele	107
Zajímavé budovy s ocelovým nábytkem	110
Vila Tugendhat.....	110
Hotel Axa	113
Výběr z katalogů výrobců	115
Použitá literatura	141
Seznam obrázků	143

Forma sleduje funkci

Po první světové válce a po rozpadu Rakouska-Uherska vzniká 28. října 1918 Československá republika. Prezidentem se stává filozof, sociolog, pedagog a novinář Tomáš Garrigue Masaryk, který reprezentuje moderní humanismus a je odhodlán k sociálním reformám. Protože jeho manželka ze zdravotních důvodů nemůže splnit úlohu »první dámy« státu, převezme tento úkol nejstarší dcera Alice. Promovaná historička a filozofka Alice Masaryková v roce 1919 založí Československý Červený kříž. V následujících letech organizuje osvětovou činnost pro matky a zřizuje jesle, sirotčince a školy pro ženská povolání.

1 Tomáš Garrigue Masaryk

Poválečné roky představují pro mladý stát velké výzvy: musí zvládnout ekonomické problémy, vyřešit nedostatek bydlení a zamezit šíření tuberkulózy a tyfu.

Rozkvět dvacátých let končí světovou hospodářskou krizí, zapříčiněnou krachem na burze v USA v roce 1929. To také ovlivňuje výstavbu bytů, na kterou je nyní k dispozici méně finančních prostředků. V této době plné sociálního napětí avantgarda českých architektů prohlašuje, že základní povinností je tvořit jen racionální a levné bydlení. Snahou návrhářů se stává uspokojení každodenních potřeb. Řešení měly přinést malé byty, které jsou nejen levné, hygienické, ale současně také komfortní. Na počátku se výstavba zaměřila na malé byty – skládající se z jednoho pokoje s kuchyní. Nábytek je chápán ve funkčních souvislostech s celým bytem. Požadované vlastnosti jsou jednoduchost, lehkost, hygieničnost a pohodlnost. Strojová sériová výroba má zabezpečit nízkou cenu.

2 Alice Masaryková

Od poloviny dvacátých let se evropská avantgarda sjednotí pod společným programem: »Forma sleduje funkci«. Tato věta amerického architekta Louise Henryho Sullivana se stává základní tezí funkcionalismu. Požadavek účelného řešení, chápán jako estetická, sociální a kulturní výzva zároveň, převáží nad tradičními způsoby myšlení.

Holandské hnutí De Stijl zakládá architekt Theo van Doesburg již v roce 1917. Hlavními představiteli jsou Gerrit Rietveld a Piet Mondrian.

V Německu v roce 1919 ve Výmaru vzniká státní uměleckoprůmyslová škola Bauhaus. Zakladatelem a ředitelem je architekt Walter Gropius. Nová škola se stává střediskem předních světových tvůrců v oblasti architektury a designu. Bauhaus je otevřený novým poznatkům a názorům a akceptuje strojní výrobu, umožňující kvalitní design jednoduchých forem. Dílny jsou zaměřeny na racionální a funkcionalistický design předmětů každodenních potřeb – tzv. Neue Sachlichkeit (Nová věcnost). V roce 1926 se škola stěhuje do města Dessau, posléze do Berlína, kde ji nacisté v roce 1933 z ideologických důvodů zavírají.

Kromě Bauhausu a holandské skupiny De Stijl se funkcionalismem zabývá i francouzská skupina, v jejímž čele stojí architekt Le Corbusier.

Z hlediska funkcionalismu je Československo v té době jednou z nejprogresivnějších zemí Evropy. Četné publikace, jako je časopis Bytová kultura, vydávané architektem Janem Vaňkem od roku 1924, se intenzivně zabývají racionálním bydlením. V roce 1928 Vaněk píše v časopise Výtvarné snahy v článku Nový byt moderního člověka:

»Musíme pochopiti, že staré formy všech umění a tedy i bytového jsou zrušeny, neboť neodpovídají našemu životu, do kterého zasáhl stroj, elektřina, telefon, rádio, a musíme pochopiti, že moderní člověk nemůže bydlet v renesančním, rokokovém neb chipendalovském zařízení, neboť se do slohu těchto dob nehodí ani svými zvyky, ani vzezřením.«

Již v roce 1925 navrhuje architekt Bohuslav Fuchs svou první přísně funkcionalistickou budovu: Zemanovu kavárnu v Brně. Svaz československého díla se připojuje k myšlence moderního bydlení a realizuje v roce 1928 modelové sídliště Nový dům. Také stát podporuje funkcionalistickou výstavbu a financuje pošty, administrativní budovy, nemocnice a bytové domy.

3 Model sídliště Nový dům v Brně, 1928

Výstava německého Werkbundu (Svaz německého díla) Die Wohnung (Bydlení) ve Stuttgartu v roce 1927, kde se návštěvníkům poprvé představí nábytek z ocelových trubek, je inspirací pro Výstavu soudobé kultury v Brně v roce 1928.

4 Pohlednice pro výstavu Die Wohnung, návrh Willi Baumeister, 1927

5 Plakát pro Výstavu soudobé kultury, návrh František Šusser, 1928

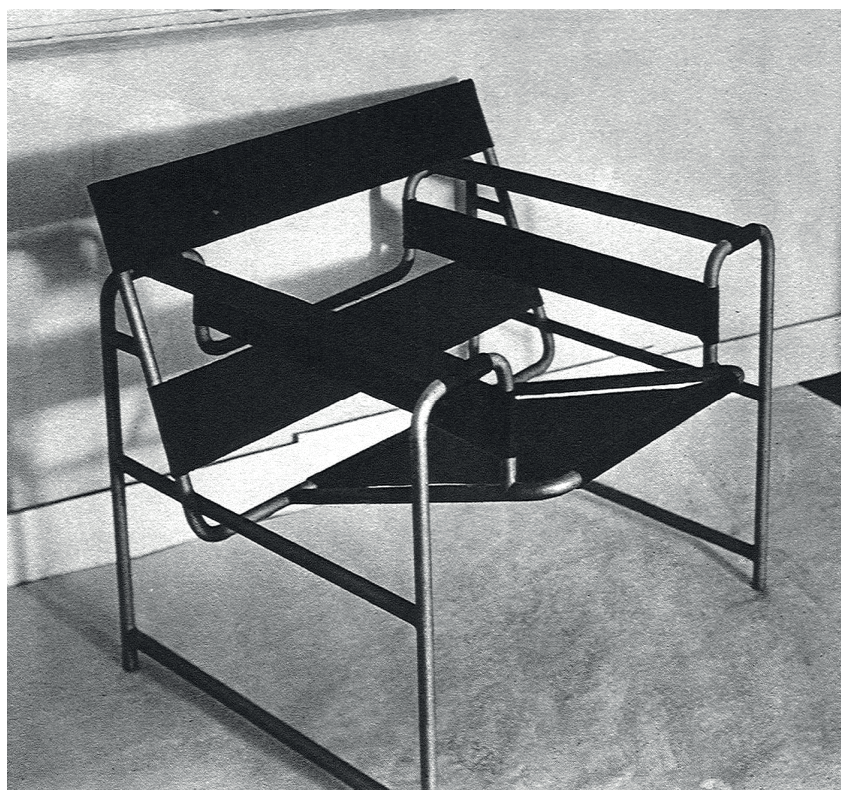
Nový nábytek z oceli se i přes počáteční výhrady a nedůvěru ve svou trvanlivost a pohodlnost rychle šíří do všech zemí Evropy a stává se symbolem modernismu. Některé návrhy jsou dnes nejvyhledávanějšími designovými kousky.

První návrhy

Marcel Breuer: B 3 (Wassily)

První návrh nábytku z trubkové oceli realizoval vedoucí nábytkářské dílny Bauhausu Marcel Breuer v roce 1925. Inspirovalo ho použití trubek na řídítkách jeho kola Adler. Z tohoto materiálu chtěl navrhnout kubický nábytek, ale jako vyučený truhlář neměl s kovovými konstrukcemi zkušenost. V Bauhausu sice byla kovodílna, kde se však vyráběly pouze objekty jako vázy, mísy, světla, ale žádný nábytek.

Proto Breuer chodil pro rady do firmy Junkers. Vedoucí dílen Karl Körner mu pomáhal s konstrukcí jeho křesla B 3. V šedesátých letech 20. století se tomuto modelu z marketingových důvodů začalo říkat Wassily, protože toto křeslo měl ve svém bytě Wassily Kandinsky, ruský malíř, grafik a profesor na umělecké škole Bauhaus.

6 Prototyp křesla B 3 se čtyřmi nohami, 1925